

УДК 811.112.2'37:338.488

СИНОНІМІЧНІ ТА СМИСЛОВІ ЗВ'ЯЗКИ ЛЕКСЕМИ “BEDIENEN”

Христина Ткач

*Львівська комерційна академія
(вул. Туган-Барановського, 10, м. Львів, 79005)*

Досліджено смислові зв'язки *bedienen* у синонімічних рядах. Описано характерні семантичні, домінантні, а також інші експліцитні й імпліцитні ознаки лексеми *bedienen*, які формують її синонімічні ряди. Виявлено функціонування смислів не лише фізичної, а й ментальної чи психічної дії зазначеної лексеми, що свідчить про її потужний смисловий потенціал. З'ясовано семантичну роль спільної семи в породженні численних смислових зв'язків у нових контекстах.

Ключові слова: синонімія, синонімічний ряд, сема, домінанта, смислові зв'язки.

Функціонування словникового складу мови потребує системних зв'язків лексики, які допомагають відшукати необхідне для певної ситуації слово в межах лексико-семантичної групи чи синонімічного ряду. В лінгвістичній літературі досі нема єдиного загально визнаного визначення синонімів та їхніх синонімічно-смислових зв'язків, тому наше завдання – розглянути їх з іншими типами лексичних мікросистем.

Синонімія, як один із проявів парадигматичних відношень у лексиці, породжує варіативність її трактувань. Дослідники називають синонімами слова з однаковим значенням (М. Марузо), з подібним значенням (Л. Зіндер, Т. Строева), слова, які означають одне й те ж поняття або поняття, дуже близькі між собою (А. Євгенєва), слова з єдиним або дуже близьким предметно-логічним змістом (К. Архангельська), слова, однакові за номінативною віднесеністю, однак зазвичай стилістично відмінні (А. Реформатський); слова, здатні замінювати одне одного в близьких за значенням контекстах (Л. Булаховский) тощо.

Наприклад, Ю. Апресян уважає, що для визначення двох слів синонімами необхідно і достатньо: “(1) щоб вони мали тлумачення, яке повністю збігається, тобто переносить одне і те ж вираження семантичної мови; (2) мали однакову кількість активних семантичних валентностей, які з одним і тим самим номером відіграють однакову роль (приєднують до предиката імена одних і тих самих актантів); (3) належали до тієї самої частини мови” [1, с. 223].

Для підтвердження цієї думки у “Словнику лінгвістичних термінів” О. Ахманової синоніми також визначені як “члени тематичної групи, які: а) належать до однієї частини мови і б) достатньо близькі за значенням, що потребує точного знання семантичних відтінків та стилістичних властивостей для їх правильного вживання в мовленні” [2]. Аналогічно, у словнику Д. Розенталя синоніми розтлумачено як “близькі або тотожні за своїм значенням слова, що виражають одне й те ж поняття, проте відрізняються смисловими зв'язками, відтінками та стилістичним забарвленням,

належать до однієї частини мови і відіграють роль взаємозамінних елементів висловлювання” [5].

Наявні лінгвістичні підходи до зазначеної проблеми підтверджують, що синонімія можлива лише за наявності декількох структурних одиниць, які в умовах такої ситуації вступають у синонімічно-сміслові зв'язки, експлікуючи диференційні ознаки та реалізуючи семантичні й стилістичні особливості. Оскільки синонімія виникає тоді, коли декілька номінацій стосуються одного смислу [7, с. 38], то саме ці номінації і формують синонімічний ряд, денотативні та смислові зв'язки яких об'єднуються інтегральною, а розрізняються диференційними ознаками. Інтегральні ознаки (денотат, ядро значення) експлікуються як на значеннєвому, так і на понятійному рівнях. Семантичне наповнення забезпечують диференційні (конотативні) семи, за якими слова-синоніми можуть протиставлятися у межах одного синонімічного ряду [6, с. 280].

Загальновідомо, що в умовах нового контекстуального оточення слово набуває нового смислового відтінку, виявляючи в такий спосіб здатність корелювати з далеко не синонімічними в первинному значенні лексемами. Така корелятивність лексичних одиниць можлива, передусім, завдяки відмінності їхніх смислових зв'язків, а не їхній подібності, що становить основу парадигми синонімічного ряду.

З огляду на той факт, що багатозначні слова зрідка є синонімами одне до одного [4], можемо говорити про синонімічні відношення не слів, а їхніх смислових зв'язків, де у певний момент актуалізації реалізується лише одна смислова ознака. Такі ознаки за семантичною подібністю формують синонімічно-сміслові зв'язки лексеми.

До визначення синонімічності в семасіології підходять з різних позицій. В. Вілюман, зокрема, налічує не менше десяти ознак, які можуть стати основою визначення синонімів, а саме: а) близькість/тотожність сигніфікативного компонента; б) близькість/тотожність позначуваних словом предметів (тобто денотативна спільність); в) близькість/тотожність структурного значення слова. Зазначимо, що близькість або тотожність виявляються передусім у здатності синонімів замінювати один одного в тексті без суттєвої зміни його смислу [3, с. 6].

Отже, синонімічний ряд, що фіксується в мові як стала константна одиниця, у мовленні є основою для формування нових смислових зв'язків у межах ряду. У синонімічних рядах відбуваються семантичні зміни одиниць, які виявляють нові понятійні та експресивні відтінки їхньої семантики. Тому ми трактуємо синонімічний ряд як відкрити в синхронному та діяхронному плані парадигму смислових зв'язків.

Наша мета і завдання полягають у тому, щоб дослідити смислові зв'язки *bedienen* у синонімічних рядах та семантичну роль спільної семи.

Для цього проаналізуємо описи словникових статей дієслова *bedienen* з подальшим аналізом їхніх смислових зв'язків.

Зокрема, авторитетний тлумачний словник **Duden** подає основне значення *bedienen* як: а) (*für jmdn.*) *Dienste leisten* – надавати (комусь) послуги, та в) *«sich bedienen»* – *sich etwas von etwas, was angeboten wird, nehmen* – взяти собі щось з того, що пропонують. Як близьке за смисловим відтінком до першого автор пропонує *auftragen, servieren, helfen, beliefern, sorgen für, versorgen, abfertigen, durchschleusen* [8]. Зазначимо, що у словнику синонімів німецької мови **Duden** *bedienen* у значенні “обслуговувати” корелює з *abfertigen, fertigmachen* та домінантами синонімічних рядів *helfen, servieren,*

kellnern, durchschleusen. Лексему *auftragen* знаходимо в межах синонімічного ряду з домінантою "servieren", лексеми *sorgen für* і *versorgen* – у межах синонімічного ряду з домінантою "kümmern (sich um jmdn.)", яка, відповідно, є синонімом *helfen*. Водночас не зафіксовано синонімічно-смислових зв'язків між *bedienen* та *beliefern*.

Словник синонімів ЕСОН близькими за змістом до дієслова *bedienen* подає: *beraten, verkaufen; besorgen, leisten; aufwarten, bewirten, reichen*, а також синонімічний ряд *betätigen, führen* та *regulieren*. Додамо, що у словнику **Duden** лексема *beraten* перебуває у межах синонімічного ряду з домінантою *helfen*, лексеми *bewirten* та *reichen* – у ряді з домінантою *servieren*, натомість синонімічні зв'язки між *bedienen* та рештою дієслів не простежені взагалі, що свідчить про певну хаотичність і непослідовність опису значень та смислових зв'язків аналізованих лексичних одиниць.

Інший авторитетний синонімічний словник **Bertelsmann** реєструє 16 синонімів до *bedienen*, серед яких виокремимо як найближчі за смисловими зв'язками до *bedienen* такі: *aufwarten, auftragen, auftischen, vorsetzen, vorlegen, servieren, bewirten* та *gefällig sein, zur Verfügung stehen*, а також *abfertigen* зі стилістичним маркуванням "зневажливого ставлення до когось, чогось".

Стислий огляд синонімічних лексико-графічних джерел засвідчив, що в словниках нема єдиної подачі фіксування та аранжування лексем за синонімічно-смисловими зв'язками *bedienen*, оскільки аналізовані словники виокремлюють різну їх кількість, якість, а отже, різну структуру їхніх синонімічних рядів, відмінність за семантичним обсягом та внутрішньою організацією.

Проте детальний аналіз цих лексико-графічних джерел доводить існування тісних синонімічно-смислових зв'язків лексеми *bedienen (обслуговувати)* та *servieren ((als Kellner, Bedienung) die [bestellten] Speisen zum Essen auf den Tisch bringen)* [8, s. 583] – (подавати [замовлені] страви на стіл; обслуговувати (як офіціант або обслуга)), *helfen (einen Teil von dem machen, was ein anderer machen soll oder will, um diesen zu entlasten, ihm die Arbeit zu erleichtern)* [8, s. 329] – (виконувати певну частину того, що повинен зробити інший, щоб розвантажити когось, полегшити комусь роботу; допомагати), *abfertigen (machen, daß jmd. / etwas nach den entsprechenden Formalitäten usw. weitergeleitet, -befördert werden kann, daß er weitergehen kann)* [8, s. 21] – (виконати певні формальності для можливості продовження руху певного об'єкта; оформляти/перевіряти документи, відправляти, відпускати, обслуговувати) тощо.

На підставі актуалізування наведених вище лексем за спільною інваріантною семою можемо констатувати, що кожне з цих слів є домінантою синонімічного ряду, компоненти якого становлять семантичну структурну парадигму смислових зв'язків. Домінанта має смисловий потенціал ряду, акумулює й конденсує його конотативні ознаки у мовленні. У процесі кореляції домінанти і членів її ряду актуалізуються ознаки синонімічності [6, с. 281]. Домінанта є стилістично нейтральною, має узагальнювальне значення, численні дериваційні та словотвірні можливості утворювати необмежену кількість смислових зв'язків. Для підтвердження цієї думки розглянемо детальніше складові синонімічного ряду в певних контекстних ситуаціях.

Домінанта *servieren* та її синонімічний ряд: *auffahren, auf tafeln, auf tischen, auftragen, aufwarten, bewirten, geben, kellnern, kredenzen, reichen, vorsetzen*.

– *servieren*:

Sie können die Nachspeise servieren [8, s. 583] – **ви можете подавати десерт**; *Obwohl mehr als 100 Leute zu Mittag speisten, ging das Servieren schnell* [13, s. 532] – хоча обідало більше ста чоловік, обслуговували швидко; *Das Servieren der Speisen hat immer von links zu erfolgen* [13, s. 532] – їжу треба завжди подавати зліва.

– **auffahren** (розм. 1. щедро частувати; 2. подавати):

Als wir bei ihm zu Gast waren, hat er viel aufgefahren [8, s. 76] – коли ми в нього гостювали, він щедро нас частував; *Was der Wirt auffahren ließ, war vortrefflich* [10, s. 153] – те, чим частував господар, було надзвичайним.

Що стосується **auftafeln** (щедро частувати), то цю лексему вживають украй зрідка, це, на наш погляд, пов'язано з тим, що в її складі нема відповідних семантичних ознак на позначення цієї дії;

– **aufischen** (1. щедро частувати; 2. подавати):

Es wurden Kaviar und Hummer aufgetischt [12, s. 87] – подавали ікру та омарів. *Man hat uns viele leckere Gerichte aufgetischt* [8, s. 86] – нам подавали багато смачних страв.

– **auftragen** (подавати):

Es ist aufgetragen! [13, s. 180] – їжа на столі! Подано!

– **aufwarten** (1. щедро частувати; 2. обслуговувати):

den Gästen mit einer Flasche Champagner aufwarten [10, s. 167] – частувати гостей пляшкою шампанського;

– **bewirten** (частувати):

Sie wurden bei ihr mit Tee und Gebäck bewirtet [8, s. 143] – вона частувала їх чаєм та печивом.

– **geben** (давати, подавати):

einem Kranken zu trinken geben – дати хворому пити; *seinen Gästen Kaffee und Kuchen geben* [10, s. 565] – подавати своїм гостям каву та торт;

– **kellnern** (розм. підробляти офіціантом, обслуговувати):

Er kellnert auf Kirchweihen [8, s. 372] – він обслуговує свято на честь посвячення церкви.

У наведеному прикладі виявляємо не лише актуалізацію домінуючої семантичної ознаки *servieren* “подавати їжу”, а й експлікацію диференційної семи на позначення професійної діяльності чи роду занять.

– **kredenzen** (подавати напої, частувати):

jmdm. ein Glas Sekt kredenzen [10, s. 895] – частувати когось келихом шампанського;

– **reichen** (подавати):

Getränke wurden an der Bar gereicht [10, s. 1234] – напої подають на барній стійці; *Nach dem Essen Tee und Kaffee reichen* [12, s. 801] – подавати після їжі каву та чай; *Tee wurde gereicht* [13, s. 334] – подали чай; *Den Gästen Erfrischungen reichen* [10, s. 1234] – подавати гостям прохолодні напої;

– **vorsetzen** (подавати):

den Gästen einen Imbiß vorsetzen [10, s. 1696] – подавати гостям закуску; *Der Gastgeber setzte uns ein köstliches Gericht vor* [11] – господар подав нам вишукану страву.

Окремо зазначимо, що певні лексеми з цього синонімічного ряду також активно вживають у ситуаціях, не пов'язаних з подаванням їжі, наприклад, лексема *servieren* – як “подавати м'яч” у тенісному спорті, тобто тут актуалізується семантична ознака

"руху" не їжі до столу, а тенісного м'яча у напрямі до суперника: *Der Deutsche servierte so schwach, daß der Australier leicht retourniren konnte* [10, s. 1393] – німець подавав так слабо, що австралієць міг легко відбивати.

Лексема *auffahren* трапляється в значенні "виставляти на позиції" у військовій галузі: *Geschütze auffahren* [12, s. 77] – виставляти артилерію на позиції, *aufischen* у розмовній мові означає "розповідати, повідомляти [те, що зазвичай суперечить правді]" і має виражений негативний відтінок: *Er tischt immer wieder die alten Geschichten auf* [10, s. 166] – він знову розповідає старі історії.

Лексема *auftragen* реалізує свої ознаки у таких випадках: *das Make-up auf das Gesicht auftragen* [10, s. 167] – накладати косметику на обличчя; *Er hat mir einen Gruß an dich aufgetragen* [10, s. 166] – він велів мені передати тобі вітання; *Sie musste die Kleider ihrer älteren Schwester auftragen* [12, s. 87] – вона мусить доношувати одяг своєї старшої сестри, де спостерігаємо функціонально-смислову дію ознаки "руху" чогось до когось: косметики до обличчя, слів вітання до певної особи чи одягу для доношування від старшої сестри. Власне сема "руху", виявляючи смислотвірну потужність, дає змогу комунікантам однозначно розуміти одне одного в різних мовленневих актах. Уважаємо, що диференційна ознака "руху" виконує тут роль певного "семантичного диференціала", який здатний породжувати численні смислові зв'язки.

Основним значенням лексеми *aufwarten* є "повідомляти, наводити, висувати тощо"; наприклад, *Bei der Besprechung wartete er mit völlig neuen Argumenten auf* [12, s. 88] – нід час обговорення він навів цілком нові аргументи, де так само чітко виявляється ознака "руху" інформації до слухачів.

Широкий смисловий діапазон лексеми *geben* простежено в таких смислових зв'язках: *einem Gast die Speisekarte geben* – дати гостеві меню; *dem Kellner Trinkgeld geben* – дати офіціанту чайові; *zur Begrüßung die Hand geben* – подати руку для привітання; *jemandem sein Wort geben* – дати комусь слово; *Feuer geben* – дати прикурити; *den Fernseher in Reparatur geben* – віддати телевізор у ремонт; *das Kind in Pflege geben* – віддати дитину на виховання; *Backpulver zum Teig geben* – дати до тіста порошок для печива; *einem Reporter ein Interview geben* – дати репортереві інтерв'ю; *dem Projekt eine Chance geben* – дати проектіві шанс; *Gitarrestunden geben* – давати уроки гри на гітарі; *ein Konzert geben* – давати концерт; а також *Die Kuh gibt Milch* – корова дає молоко; *Geben Sie mir bitte Herrn Meier* – поκληйте мені будь-ласка пана Майєра до телефону; *Du gibst!* – Твоя подача! (у тенісі); *Wer gibt?* – Хто роздає? (у гри в карти) тощо [10, s. 565; 12, s. 377].

Слово *reichen* часто вживають у значенні "протягати, подавати", зокрема, у таких сполученнях: *Feuer für die Zigarette reichen* – протягнути вогонь для сигарети; *einander die Hand reichen* – подати один одному руку; *dem Säugling die Brust reichen* – дати дитині груди; *die Wange zum Kuß reichen* – підставити щоку для поцілунку; *dem Kranken die Arznei reichen* – дати хворому ліки [16, s. 502].

Основне значення лексеми *vorsetzen* фіксоване словниками як "ставити вперед", наприклад, *den rechten Fuß vorsetzen* [10, s. 1696] – ставити вперед праву ногу; *Der Lehrer setzte die Schülerin vor* [11] – вчитель пересадив ученицю наперед; *Wir haben den Strandkorb drei Meter vorgesetzt* [16, s. 734] – ми переставили плетене крісло з тентом на три метри вперед. Як бачимо, лексема *vorsetzen* актуалізується в межах

синонімічного ряду також завдяки диференційній ознаці “руху”, що свідчить про її тісні смислові зв’язки.

Домінанта *helfen* та її синонімічний ряд: *beistehen, Beistand leisten, unterstützen, zur / an die Hand gehen, Handreichungen machen / leisten, behilflich sein, jmdm. Hilfe geben / bringen / gewähren / leisten / angedeihen, jmdm. zu Hilfe kommen / eilen; beraten, kümmern (sich um jmdn.), jmdm. nützlich sein.*

– ***helfen*** (допомагати):

der Mutter beim Saubermachen, im Haushalt helfen [13, s. 815] – допомагати мамі прибирати, вести домашнє господарство; *jemandem aus dem Mantel, beim Aussteigen aus der Straßenbahn, in den Wagen helfen* [13, s. 815] – допомагати комусь зняти пальто, вийти з трамваю, сісти в машину; *Vitamin C hilft bei Erkältung* [12, s. 462] – вітамін С допомагає від застуди; *Kann ich dir helfen?* [10, s. 684] – чи можу я тобі допомогти?

Усі наведені приклади засвідчують реалізацію семи на позначення фізичної дії “допомоги іншій особі”. Проте наступні приклади виявляють ширший семантичний спектр її вживання, зокрема, ментальну та психологічну реалізацію. Зазначимо, що функціонування не лише фізичної, а й ментальної чи психічної дії цієї лексеми свідчить про її потужний смисловий потенціал:

– ***beistehen*** (допомагати):

in der Not, in einer gefährlichen Situation beistehen [12, s. 138] – допомагати в біді, у небезпечній ситуації; *Er hat ihm in allen Schwierigkeiten beigestanden* [10, s. 229] – він допомагав йому у всіх труднощах (очевидно, психологічно).

– ***Beistand leisten*** (надавати допомогу):

ärztlichen Beistand leisten [10, s. 229] – надавати лікарську допомогу; *Beistand mit Geld leisten* [11] – надавати грошову допомогу; *vor Gericht Beistand leisten* – захищати когось у суді (ментальна дія).

– ***unterstützen*** (підтримувати, сприяти):

finanziell, materiell, mit Lebensmitteln, tatkräftig, mit Rat und Tat unterstützen [12, s. 1043] – підтримувати фінансово, матеріально, продуктами харчування, активно, словом і ділом; *die Kandidaten einer Partei, ein Projekt unterstützen* [10, s. 1617] – підтримувати кандидатів партії, проект; *Dieses Mittel unterstützt den Heilungsprozess* [12, s. 1043] – цей засіб сприяє процесу одужання; *Er verdient es, unterstützt zu werden* [16, s. 688] – він заслуговує на підтримку (психологічно).

behilflich sein (допомагати, бути корисним):

einem Freund beim Aufräumen behilflich sein [12, s. 134] – допомогти другові прибирати; *einer Dame beim Aussteigen, beim Ablegen des Mantels behilflich sein* [10, s. 225] – допомогти жінці вийти з транспорту, зняти пальто.

– ***Hilfe geben / bringen / gewähren / leisten / angedeihen*** (надавати допомогу):

erste Hilfe leisten [12, s. 479] – надати першу допомогу.

– ***zu Hilfe kommen / eilen*** (приходити на допомогу):

Niemand kam dem Verunglückten zu Hilfe [10, s. 707] – ніхто не прийшов потерпілому на допомогу.

Отже, лексема *helfen* як синонімічна складова аналітичного ряду реалізується завдяки спектру смислових зв’язків.

Лексема ***beraten*** (давати комусь пораду, допомагати порадою, консультувати)

головно реалізує семантичний потенціал у сфері ментальної чи психічної дії: *Er hat ihn bei seinem Kauf beraten* [8, s. 130] – він консультував його під час купівлі; *In dieser Sache will ich mich von einem Anwalt, Fachmann beraten lassen* [10, s. 236] – у цій справі я мушу проконсультуватися з адвокатом, фахівцем. Зазначимо, що словник синонімів **ЕCON** ставить в один синонімічний ряд з *beraten* лексему **verkaufen** (*als Händler Ware*) *zu einem bestimmten Preis, gegen Bezahlung an jmdn. abgeben* [8, s. 706] – (як торговець) віддавати товари по певній ціні за оплату, продавати), тобто в такий спосіб виконувати дії, пов'язані з обслуговуванням інших, наприклад, *Sie verkauft Blumen auf dem Markt* [8, s. 706] – вона продає квіти на ринку; *Er verkauft an seinem Kiosk Zeitungen und Zigaretten* [12, s. 1067] – він продає у своєму кіоску газети та сигарети; *Ich wollte das Grundstück unbedingt haben, aber sie will nicht verkaufen* [12, s. 1067] – я безумовно хотів би мати цю земельну ділянку, але вона не хоче продати.

Широкий семантичний спектр смислових зв'язків демонструють також **kümmern (sich um jmdn.)** (піклуватися про когось) та **jmdm. nützlich sein** (бути корисним для когось, допомогти): *sich um die Gäste, um die Kinder, um ein Tier kümmern* [10, s. 909; 12, s. 596] – піклуватися про гостей, дітей, тварину тощо; *Er kümmerte sich nicht um den Kranken* [8, s. 400] – він не піклується про хворого; *Ich muß mich um sie kümmern* [16, s. 373] – я мушу піклуватися про неї; *Du warst mir bei dieser Arbeit sehr nützlich* [10, s. 1089] – ти дуже допоміг мені у цій роботі; *Er war seinem Freund beim Reparieren des Autos nützlich* [10, s. 1089] – він допоміг своєму другові відремонтувати машину.

Домінанта *abfertigen* та її синонімічний ряд: *durchschleusen, fertigmachen*.

У контекстах, наведених для актуалізації смислових зв'язків лексеми **abfertigen** спостерігаємо реалізацію ознаки "виконувати певні ментальні дії над суб'єктом": *Reisende abfertigen* – перевіряти документи у пасажирів; *Pakete, Waren abfertigen* [12, s. 9] – оформляти для відправлення посилки, товари; *Kunden, Publikum abfertigen* – обслуговувати клієнтів, публіку; *Fluggäste bei der Passkontrolle abfertigen* – перевіряти паспорти в пасажирів літака тощо.

Додамо, що синонімом до *abfertigen*, зокрема, у розмовній мові, словники реєструють **durchschleusen** ([здійснюючи контроль] пропускати людей) [8, s. 194], наприклад, *Die Reisenden, die sich vor der Kontrollstelle drängten, wurden langsam durchgeschleust* [8, s. 194] – пасажирів, які юрмилися перед контрольно-пропускним пунктом, пропускали (обслуговували) повільно.

За нашими спостереженнями виявлено, що синонімічний словник **Duden** у синонімічному ряді фіксує також дієслово **fertigmachen** (готувати): *die Kinder zur Abreise, für die Schule, zum Schlafen fertigmachen* [8, s. 253] – готувати дітей до від'їзду, збирати в школу, вкладати спати, де також простежуємо семи допомоги та обслуговування інших.

Отже, проаналізований у статті фактологічний словниковий матеріал дає підстави стверджувати, що лексема "bedienen" у семантичній структурі має низку семантичних ознак – сем, які тісно пов'язані смисловими зв'язками. Домінантою є ознака, яка узагальнює фізичні та ментальні дії, спрямовані на обслуговування людей (подавання їжі, напоїв, надання фізичної, психологічної, ментальної допомоги тощо). Детальний аналіз домінуючих ознак *bedienen*, що формують синонімічні ряди лексеми, засвідчує виявлення та актуалізацію інших експліцитних та імпліцитних ознак у сфері обслуговування (зокрема побуту), що свідчить про її потужний семантичний потенціал щодо

“породження” інших смислотвірних ознак. Як підсумок викладеного вище, наводимо таблицю кількісної сполучуваності синонімів за аналізованими словниковими статтями:

Словники	Кількість слів у синонімічному ряді (цифровий показник)		
	servieren	helfen	abfertigen
Duden	15	68	3
ECON	5	46	12
Bertelsmann	24	44	16

Уважаємо за доцільне в наступних розвідках виявити глибинні структурні смислові компоненти “*bedienen*”, які реалізуються як новоутворення вторинної сфери в спеціальних текстах масмедійного дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Апресян Ю. Д.* Лексические синонимы / Ю. Д. Апресян // Ю. Д. Апресян. Избранные труды. Т. 1: Лексическая семантика (синонимические средства языка). – М., 1995. – С. 216–255.
2. *Ахманова О. С.* Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – Режим доступу: http://www.classes.ru/grammar/174.Akhmanova/source/worddocuments/_18.htm
3. *Виллюман В. Г.* Английская синонимика / В. Г. Виллюман. – М., 1980. – 128 с.
4. *Зиндер Л. Р.* Пособие по теоретической грамматике и лексикологии немецкого языка / Л. Р. Зиндер, Т. В. Строева. – М., 1962. – 142 с.
5. *Розенталь Д. С.* Словарь лингвистических терминов / Д. С. Розенталь. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Linguist/DicTermin/s_1.php
6. *Терещенко Л.* Лексична синонімія: спроба аналізу функціональної тотожності / Л. Терещенко // Вісник Львів. ун-ту. Сер. філол. – 2004. – Вип. 34. – С. 280–285.
7. *Ульман С.* Дескриптивная семантика и лингвистическая типология / С. Ульман // Новое в лингвистике. – М. : Иностр. л-ра, 1962. – Вып. 2. – С. 17–44.
8. *Der Duden in 12 Bänden. Das Standardwerk zur deutschen Sprache / hrsg.vom wiss. Rat d. Dudenred.: Günther Drosdowski ... Bd. 10. Duden “Bedeutungswörterbuch“ / hrsg. u. bearb. von Wolfgang Müller. – 2., völlig neu bearb. u. erw. Aufl. – Mannheim ; Wien ; Zürich : Bibliographisches Institut, 1985. – 797 s.*
9. *Der Duden in 12 Bänden. Das Standardwerk zur deutschen Sprache / hrsg.vom wiss. Rat d. Dudenred.: Günther Drosdowski ... Bd. 8. Duden “Sinn- und sachverwandte Wörter“: Wörterbuch der treffenden Ausdrücke / hrsg. u. bearb. von Wolfgang Müller. – 2., neu bearb., erw. u. aktualisierte Aufl. – Mannheim ; Wien ; Zürich : Bibliographisches Institut, 1986. – 800 s.*
10. *Duden. Deutsches Universalwörterbuch / hrsg. u. bearb. vom Wiss. Rat u. d. Mitarb. d. Dudenred. unter Leitung von Günther Drosdowski. – 2., völlig neu bearb. und stark erw. Aufl. Mannheim ; Wien ; Zürich : Dudenverlag, 1989. – 1816 s.*
11. <http://de.thefreedictionary.com>.
12. *Langenscheidts Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache. – М. : Изд-во Mapr, 1998. – 1248 с.*
13. *Langenscheidts Großwörterbuch Deutsch-Russisch in 2 Bänden. Begr. von H.H.Bielfeldt, erarb.von R.Löttsch. – 5. Aufl. – Langenscheidt KG, Berlin und München, 2001.*
14. *Michael Kurz.* Das ECON Wörterbuch der Synonyme. ECON Verlag GmbH, Düsseldorf, 1996. – 717 s.
15. *Synonymwörterbuch. Sinnverwandte Wörter / verfasst von S. Kroeber und M. Spalier. Bertelsmann Lexikon Verlag GmbH, Gütersloh, 1998. – 711 s.*

16. Wörter und Wendungen Wörterbuch zum deutschen Sprachgebrauch / herausgegeben von Erhard Agricola unter Mitwirkung von Herbert Görner und Ruth Küfner. – 7, unveränderte Auflage. VEB Bibliographisches Institut, Leipzig, 1975. – 818 s.

Стаття надійшла до редколегії 12.02.2011

Прийнята до друку 19.02.2011

SYNONYMIC AND SENSE RELATIONS OF THE LEXEME "BEDIENEN"

Khrystyna Tkach

*L'viv Academy of Commerce
(10, Tuhon-Baranovs'kyi Str., L'viv, 79005)*

The article is dedicated to the research of sense relations of *bedienen* in synonymic series. Peculiar semantic, dominant and other explicite and implicate features of the lexeme *bedienen*, which organize its synonymic series, have been described. Not only physical, but also mental and psychological actions of the lexeme functioning have been revealed. It is indicated that it owns powerful sense potential. Semantic role of general seme by establishing numerous sense relations in new contexts have been pointed out.

Key words: synonymy, synonymic series, seme, dominant, sense relations.

СИНОНИМИЧЕСКИЕ И СМЫСЛОВЫЕ СВЯЗИ ЛЕКСЕМЫ "BEDIENEN"

Кристина Ткач

*Львовская коммерческая академия
(ул. Туган-Барановского, 10, г. Львов, 79005)*

Исследовано смысловые связи *bedienen* в синонимических рядах. Описано характерные семантические, доминантные, а также другие эксплицитные и имплицитные признаки лексемы *bedienen*, которые формируют ее синонимические ряды. Выявлено функционирование не только физического, но и ментального или психического действия данной лексемы, что свидетельствует о ее мощном смысловом потенциале. Выяснено семантическую роль общей семы в процессе возникновения многочисленных смысловых связей в новых контекстах.

Ключевые слова: синонимия, синонимический ряд, сема, доминанта, смысловые связи.